

„Тамнава-Западно поље“

Остварен годишњи план производње

Нова
мобилна
апликација

ЕПС Увид у рачун

На једном месту
можете преузети и
платити рачун,
пратити уплате и
статистику потрошње
три године уназад.

Скенирај
и преузми

ЕПС

Садржај

04

из епс групе

Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, обишао ТЕНТ А
Рад, труд и знање – гаранција успеха

06

актуелно

„Тамнава-Западно поље“
Остварен годишњи план производње

10

Површински коп Поље „Г“
„Глодар 4“ прешао на дубинску страну

14

„Метал“ – Служба сопственог одржавања
Неприкосновена школа старих мајстора

15

Необична прича из „Помоћне механизације“
Прецизна механичарка војничког карактера

16

локални мозаик

Годишњи преглед лазаревачке ликовне сцене
Препознатљиви ликовни рукописи

20

временлов

Прва лазаревачка разгледница
Војина апотека

08

Постројење за прераду, оплемењивање и транспорт угља

Кроз погоне прошло више од шест милиона тона

11

Наставак радова у оквиру инвестиционог пројекта регулације реке Пештан

Почетак изградње бране „Крушевица“

12

Празнична посета Пољу „Е“
Људи на броју, багер исправан - одосмо ми

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ АД, Балканска 13, Београд
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР: Душан Живковић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Тања Крстонијевић,

РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: Ана Павловић,

ПРЕЛОМ: Иван Видуљевић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић,

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац, ТЕЛЕФОНИ: 011 735 5086, 735 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs,

НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић, ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: Три „О“ д.о.о. Аранђеловац, ТИРАЖ: 3.500

Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године; Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

Рад, труд и знање – гаранција успеха

Термоелектрана „Никола Тесла А“ ради стабилно упркос изазовима које су донеле снежне падавине, рекао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а, приликом обиласка погона ове ТЕ и разговора са запосленима, крајем децембра.

– Важно је да наши запослени знају колико је њихов рад кључан за сигурност електроенергетског система. Они најбоље знају колико је сложено одржавати систем који је стар углавном и више од 50 година. Заједнички радимо на превазилажењу многих изазова, није лако, али успевамо. На

депонијама имамо довољно залиха, више од 1,6 милиона тона, а завидне су резерве и у акумулацијама. ЕПС није пред колапсом и пуцањем, запослени то знају, јер њихов рад, труд и знање су гаранција успеха – рекао је Живковић.

У зимским условима рада није лако ни рударима на површинским коповима „Колубаре“ и на копу „Дрмно“. У тешким временским условима увек је отежана и производња угља на површинским коповима, јер се одвија напољу, по снегу, киши, леду, ветру.

Р. Е.

■ Из ТЕНТ А

Нови булдожери за пуну депонију

Са депоније угља, која се простире на великој површини, обезбеђује се континуално снабдевање угљем котловских бункера

Два нова булдожера набављена су за допрему угља 1 и 2, у оквиру Службе за унутрашњи транспорт угља у ТЕНТ А. Булдожери су важна карика у технолошком ланцу допреме угља са депоније до блокова ТЕНТ А и користе се за разгаравање угља до удаљених делова депонија, као и за његово нагуравање са тих места до зоне захвата копача.

– Са нова два булдожера знатно је побољшано планирање и управљање залихама на депонији угља, чиме је подигнута погонска поузданост допреме угља и поузданост снабдевања котлова са угљем – каже Станко Бекчић, шеф Службе за унутрашњи транспорт угља и отпрему пепела у ТЕНТ А.

Бекчић објашњава да је допрема угља 1 и 2 један од највећих и најразуђенијих погона у ТЕ „Никола Тесла А“ у Обреновцу и свака од њих угљем снабдева по три термоблока у овој термоелектрани. У оквиру обе допреме налазе се и две депоније угља које су спојене и представљају неку врсту „оставе“. Циљ је да се са депоније угља, која се простире на великој површини, обезбеди континуално снабдевање угљем котловских бункера. То је нарочито важно током зимског периода, када је отежан довоз угља, затим када су „Колубарини“ површински копови у ремонту и у случају евентуалних поремећаја у допремању. Тада се угљем са депоније надокнађују потребне количине и обезбеђује

сигуран и поуздан рад свих шест блокова у овој термоелектрани.

– Набавка нових булдожера била је потребна јер постојећи број ових машина није био довољан, а неке су биле дуго у раду, па су се и кварови јављали често. Са нова два булдожера стање се квалитативно побољшало – истиче Бекчић и додаје да су, осим булдожера, за управљање залихама на депонији угља, задужени и одлагачи и копачи.

– У овом тренутку на депонији угља ТЕНТ А ускладиштено је 740.000 тона угља, што представља залиху у складу са капацитетима рудника и наше потрошње. Када ПК „Тамнава“ и други површински копови у РБ „Колубара“ уђу у ремонт, тада је смањен довоз угља, и зато морамо да имамо одговарајуће залихе на депонији угља. Због тога се држе веће залихе од пројектованих, и оне не утичу на стабилност депоније – рекао је Бекчић.

Иако је рад на депонији угља током

зимског периода знатно отежан због ниских температура, магле, снега и кише, а евидентан је и недостатак помоћних радника за пуњење котловских бункера угљем, Бекчић истиче да ће допрема угља остати стабилна карика у производном процесу термоелектране, као и свих претходних година.

М. Вуковић

Непрекидни рад

Допрема угља 1 и 2 ради непрекидно и током ремонтне сезоне. За њу не постоје класични ремонтни застоји као код блокова, јер никада нису сви блокови истовремено у ремонту. У 2024. години много тога је урађено на подизању погонске поузданости допреме угља за рад у зимском периоду.

Завршена прва фаза ревитализације РХЕ „Бајина Башта“

После успешно завршених испитивања, први ревитализовани агрегат у реверзибилној хидроелектрани „Бајина Башта“ 6. јануара почео је једномесечни пробни рад. Ова ревитализација у нашој јединој реверзибилној ХЕ ради се после 42 године од изградње, а 1. марта требало би да почне обнова и другог агрегата. После 30 дана пробног режима агрегата Р1, следи гарантни период од две године, а почетком фебруара јапанска „Тошиба“ са извођачима радова институтима „Никола Тесла“ и „Михајло Пупин“ званично ће ЕПС-у предати први обновљени агрегат.

– Ревитализација реверзибилне ХЕ „Бајина Башта“ доноси додатну сигурност нашем електроенергетском систему, већу поузданост и продужење радног века златне резерве у систему „Електропривреде Србије“. Наша једина реверзибилна ХЕ важна је резерва током периода повећане потрошње

струје или приликом сушних периода. У претходне 42 године рада РХЕ „Бајина Башта“ потврдила је оправданост изградње, јер је са резервом струје депонованом у акумулацији у Заовинама доприносила сигурном снабдевању електричном енергијом – рекао је Душан Живковић, генерални директор ЕПС-а.

Пробном раду агрегата Р1 претходила су завршна испитивања агрегата и помоћне опреме, која су показала да је опрема спремна за пробни рад у свим режимима.

Р. Е.

■ Кључни догађаји који су обележили 2024. годину у Огранку „ТЕ-КО Костолац“

Потврђен пут развоја Костолаца

ЕПС је добио нови производни капацитет, блок Б3 снаге 350 мегавата, а додатни киловат-сати зелене енергије очекују се и из ветрогенератора и соларне електране

Прошла 2024. била је година великих производних захвата како на копу „Дрмно“ у производњи угља и откривке, тако и у производњи електричне и топлотне енергије у термоелектранама „Костолац“. Бројни догађаји у Огранку „ТЕ-КО Костолац“ потврдили су пут развоја овог Огранка, али и целе „Електропривреде Србије“.

Најважнији догађај био је почетак рада новог блока Б3 у Костоцу, снаге 350 мегавата. ЕПС је добио нови производни капацитет званичном примопредајом сертификата о преузимању блока између ЕПС-а и извођача радова компаније „China Machinery Engineering Corporation“ (ЦМЕК), 13. децембра.

Костолачко небо од прошле године почели су да „парају“ ветрогенератори, чија је монтажа почела у октобру и до

краја године подигнута су три од 20 агрегата. Монтажа преосталих 17 агрегата у ветропарку „Костолац“ биће завршена до краја 2025. Ветропарк ће бити снаге 66 мегавата, годишње ће производити 187 милиона киловат-часова, што је довољно за снабдевање зеленом енергијом око 30.000 домаћинстава. Генератори „Сименс Гамеша“ делују импозантно у стиш којој равници. Радилште је 5. децембра обишла висока делегација Србије и ЕУ.

Прошла година била је значајна и за одржавање блока Б1 у ТЕ „Костолац Б“, на коме је урађен капитални ремонт. Тиме је овај блок освежен и обављене су нове технолошке промене које ће допринети добрим производним резултатима и еколошком унапређењу.

На Површинском копу „Дрмно“ урађени су сви ремонти, машински и електро радови на значајним машинама од којих зависи ефикасност производње у овој години. Треба издвојити генерално сређивање багера 1300 и 2000/3, али и модернизацију аутоматског управљања и надзора рударских система.

Напредовање Коп „Дрмно“ према северозападу изискивало је изградњу нових објеката за смештај радника, тако да су се радници и надзорно-техничко особље

почетком јануара прошле године уселили у ново контејнерско насеље.

Бројни су и други догађаји који су дали печат години коју смо недавно испратили, али ваља истаћи да су радници у целом Огранку били на висини зацртаних задатака производње угља и електричне енергије. Створени су услови да се већ крајем ове године из Костолаца енергетском систему испоручи приближно седам милијарди киловат-сати електричне енергије из термоелектрана, али и додатни киловат-сати зелене енергије из ветрогенератора и соларне електране.

Р. Е.

Соларна електрана „Петка“

На спољном одлагалишту копа „Ђириковац“ почела је монтажа првог соларног парка у ЕПС-у, што је за костолачки огранак ЕПС-а важан пројекат јер је то тек почетак градње оваквих постројења на деградираном земљишту. Тиме ће се стотину хектара земљишта вратити економској намени. СЕ „Петка“ биће највећа електрана тог типа у Србији, инсталисане снаге 9,75 MW и планиране годишње производње 13,6 GWh.

Остварен годишњи план производње

Током дванаест месеци ископано 11,7 милиона тона лигнита и 24,7 милиона кубика јаловине. Поред све раслојенијег лежишта велики изазов за текућу годину биће и решавање горућег питања недостатка радне снаге

На западнотамнавском угљенокопу испуњени су сви постављени годишњи планови и на јаловини и на угљу, а забележен је чак и одређени пребачај. Биланси кажу да су током претходних, изузетно напорних, дванаест месеци, запослени произвели око 11,7 милиона тона лигнита и 24,7 милиона кубика јаловине.

– Захваљујући само великом раду и залагању наших запослених испунили смо све годишње планове, али бројке и нису прави показатељ величине резултата, и нашег рада. Тешко смо дошли до ових завидних биланса, јер много се радило током прошле године на овом копу. Проблеми који

су нас пратили били су велики и утицали су на резултате. Најпре нас је пореметило непланирано стајање Првог јаловинског система због изненадног квара редуктора на „глодару 2000“, које је трајало три месеца, а затим нас је појава клизишта на одлагалиштима свих јаловинских система доста успорила и приморала на разноврзне непланиране послове и подухвате – рекао је руководилац погона Бојан Милосављевић истичући да је претходна година била у знаку великих реконструкција на јаловинским системима.

Како наглашава Милосављевић, све што су остварили још је значајније кад се има у виду чињеница да је број запослених на овом копу, како извршилаца, тако и надзорно-техничког особља, изузетно мали и недовољан за обим послова који се ради на овом комплексном угљенокопу.

■ Ништа без људи

– Људи који раде на системима у најтежим условима су изузетни и заиста дају све од себе. Међутим, што због природног одлива, одласака у пензију, што због велике истрошености радника, број запослених ће се још више смањивати током ове године. Без људи не можемо нигде и не можемо ништа – нагласио је руководилац погона.

Упркос потешкоћама, рудари ни на самом крају године нису посустали. У периоду од 20. децембра до 2. јануара урађена је инвестициона оправка најстаријег и најособенијег багера на овом угљенокопу, „ведричара“. Уз ангажовање „Металових“ мајстора и рад свих запослених на систему, обављени су сви нужни послови планирани на овој машини, од којих су најбитнији били радови на ланцу и на наваривању вучних сегмената на погонском тачку тураса.

■ „Ведричар“ сређен

– Урађена је нека врста мини-ремонта јер је последњих неколико година постала устаљена пракса да се на овом багеру током године ураде две инвестиционе оправке због хабања одређених радних елемената. Тако смо и овај пут испоштовали праксу да се крајем године посветимо његовом сређивању. Временски услови нам нису ишли наруку, пошто је то био период великих падавина, хладноће и снега. Зато посебно морам да похвалим све раднике који су у тим условима дали свој максимум. За само један дан багер је очишћен и опран, а све се радило по великој киши. Успели смо да пронађемо најтврђу подлогу и направимо стабилан плац, како би се сви послови што безбедније изводили. Зимске услове смо и

■ Ведричар ископава најквалитетнији лигнит

Смена А на Четвртој угљеној линији

те како осетили јер су нам и путеви у том периоду били велики проблем, тако да смо се максимално трудили да их одржавамо – истакао је Милош Чолић, шеф Треће и Четврте угљене линије на којој угаљ ископавају роторни багер „глодар 1“ и „ведричар“.

Како кажу запослени из А смене на Четвртој угљеној линији багер после одрађене инхвестиционе оправке одлично ради. „Ведричар“ у тандему са „бандвагеном 4“ чини најнижу етажну линију на „Тамнава-Западном пољу“ копајући најнижи угаљ на овом копу до подине који иде и до нивелете од четири метара изнад нивоа мора у најдубљим деловима лежишта. Разликује се од роторних багера по ланцу са ведрицама и по томе што ископава лигнит одступајући, скоро увек иде уназад.

– Угаљ који он ископа је веома значајан за целокупну производњу овог копа јер је реч о веома квалитетном лигниту калоријске моћи и више од 8.500 KJ/kg. То је најквалитетнији угаљ, и он је велики ослонац у процесу поправљања квалитета лигнита. Међутим, колико нам је „ведричар“ драгоцен толико је и тежак за рад због вода које се овде сливају и праве му проблем при раду. Зато је велики посао и изазов обезбедити му суву радну средину – навео је Чолић.

Најбитније је добро познавати машину, а главни рударски пословођа Зоран Мићић добро га зна јер је пре тачно две деценије, 2006. године, дошао на овај коп баш са „ведричаром“ са „Тамнава-Источног поља“.

– Старао сам се и тамо о њему и овде смо заједно и даље. Можда му је лакше било

тамо, ипак је „Исток“ био прави школски пример копа, овде је много комплекснија ситуација. Наш коп има другачије лежиште, и није баш идеално место за рад, ни за људе, а ни за машине – искрен је Мићић.

Са њим се слаже Александар Марковић, машински надзорник у А смени, који на ова два система одржавајући три багера ради последњих осам година од 21 године радног стажа.

Нови подухвати

Захваљујући прошлогодшњим бројним реконструкцијама сада су сви системи на својим пројектованим нивелетама. Како каже руководилац погона Милосављевић, у другој половини године их очекују нове реконструкције.

– Планирана је реконструкција одлагалишта Другог БТО система, као и решавање нестабилности одлагалишта од прошле године које планирамо да подупремо системом међуслојне јаловине, па већ на пролеће улазимо у неке послове који ће нам бити предуслов за решавање санације клизишта. Што се тиче послова на угљу, то нам је увек изазов, поготово што из године у годину залазимо у све лошије делове лежишта у којима је квалитет лигнита све лошији и много више међуслојне јаловине морамо откопати за исте количине угља – рекао је Милосављевић, напомињући да им је на списку значајних послова и велика реконструкција СУЗ транспортера чије измештање је предуслов за напредовање одлагалишта оба јаловинска система.

– Услови су све тежи и тежи. Чини ми се да смо све више заборављени сви ми који радимо по рудницима. А радимо веома тежак посао. Кад наиђу тешки радови као што је неки ремонт и слично, тад највише осетимо да нам недостају људи, али и да немамо довољно материјала, резервних делова... Срећом, има још увек способних људи који нас добро распореде и организују сваку активност. И све завршимо. Ево, успешно смо у тешким зимским условима средили „ведричар“ јер на њему радимо два пута годишње мини-инвестициону оправку и на сваких 15 дана редовне сервисе. Мора да се ради и кад је тешко – напоменуо је Марковић.

А кад је тешко онда се обично раде најтежи физички послови и највише се запиње. На систему смо срели и бравара Владана Радојичића за кога колеге кажу да је најјачи човек на копу и шампион у обарању руку. Радојичић већ десет година ради на овој угљеној линији као бравар задужен за одржавање трачних транспортера.

– На копу мора да се ради и запиње. Физичка снага је неопходна на сваком кораку. Ретко кад добијемо машине, па све радимо ручно, на о-рук. Физички најтежи посао нам је мењање ролни, тад је потребна само сирова снага – истиче Радојичић који се обављајући тренутно своја редовна задужења уједно и припрема за наредна такмичења у обарању руку и надвлачењу конопца.

М. Павловић

Кроз погоне прошло више од шест милиона тона

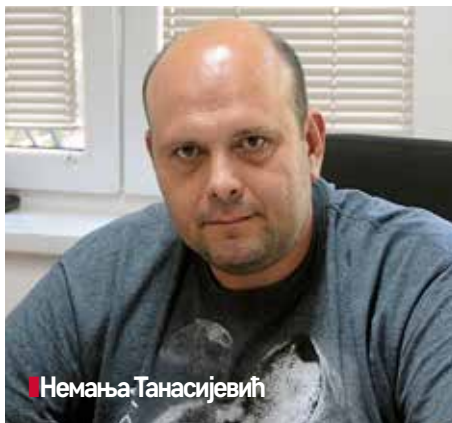
Око 150 запослених у „Преради“ током ове године стећи ће услов за пензију, а осетан одлив радне снаге требало би да буде надокнађен из унутрашњих ресурса и кроз пријем нових радника

Током претходних дванаест месеци запослени у погонима „Прераде“ учинили су све што је у њиховој моћи да планирани биланси на које пресудно утиче ситуација на коповима, буду испуњени упркос свим препрекама – рекао је за наш лист половином јануара Немања Танасијевић, директор Постројења за прераду, оплемењивање и транспорт угља РБ „Колубара“.

Најважнији задатак овог дела система је да осигура производњу планираних количина сушеног угља и да квалитетно урађеним ремонтима створи услове за поуздан рад погона.

– Значајно је и то што смо у оптималном року успели да извршимо испоруку одговарајућих фракција за раднике „Колубаре“, али и за све остале потрошаче, од којих су приоритетни болнице, школе, наменска и прехранбена индустрија – напоменуо је Танасијевић.

Сумирајући претходну годину, Танасијевић је истакао да је ремонтне активности у „Прерадиним“ погонима у претходној сезони обележила успешна реализација неколико сложених послова. Иако је због компликованих

Немања Танасијевић

процедура било потешкаћа с набавком материјала и резервних делова, сви послови изведени су у оквиру планиране динамике.

– И ове године мучили су нас уобичајени проблеми. С обзиром на то да је систем стар деценијама, захтева посебно одржавање, што тражи и већи број запослених. Због природног одлива из године у годину радника је све мање, поготово оних специјализованих струка, који располажу искуством и знањем. Само у току ове године очекује нас велики одлив радне снаге, јер чак 150 запослених стиче услове за пензионисање, што ће нам и те како представљати проблем. Надамо се да ћемо их адекватно надоместити из унутрашњих ресурса „Прераде“ и кроз пријем нових радника – нагласио је Танасијевић.

Када је реч о завршеним инвестицијама, Танасијевић истиче изградњу два нова таложника постројења за пречишћавање отпадних вода са новим цевоводом, који су у новембру пуштени у рад.

– Што се тиче чишћења лагуне 5, постројења за пречишћавање отпадних вода, завршени су сви припремни радови, тендер је

у процедури и очекујемо да ускоро кренемо у реализацију посла, чим уговор буде потписан. Такође, недавно је завршено и чишћење таложника на ободу површинског копа Поље „Е“ са горње стране, где се налази шљаковод. Очишћено је и депоновано на одлагалиште копа око 30.000 кубика материјала, уз ангажовање камиона из „Помоћне механизације“ – рекао је Танасијевић.

Директор наводи да је стабилизацији рада система у претходном периоду значајно допринела и недавно изведена ревитализација електрофилтерског постројења у Топлани. Замењена је опрема за управљање која је повезана са постојећим системом управљања ревитализованим пре три године. У вези са реконструкцијом електрофилтера тек предстоје велики инвестициони послови који се већ неко време пажљиво планирају. Ипак, унапређење система које је изведено имаће велики значај за ефикаснији рад постројења.

С друге стране, када је реч о инвестиционим пројектима који су испред њих, Танасијевић подсећа да су послови на модернизацији опреме започети на нивоу целог постројења.

– Планирано је да улагања у инвестиционе

Именованье

За новог директора Организационе целине „Прерада“, Немања Танасијевић, дипломирани рударски инжењер, именован је пре три месеца. Почео је да ради 2004. године у погону Суве сепарације, најпре као инжењер производње, а затим је наредних 14 година обављао послове управника Прве и Друге фазе Суве сепарације, одакле је постављен за директора постројења.

Производња

Према подацима Службе за производњу, у Постројењу за прераду, оплемењивање и транспорт угља током 2024. године укупно је прерађено 6.139.846 тона угља.

пројекте и подизање еколошких стандарда буду настављена и у години пред нама – рекао је Танасијевић.

Једна од важнијих инвестиција је изградња новог постројења за производњу електричне енергије у оквиру радне јединице Топлана. У току је прибављање неопходних дозвола за извођење радова. Изградња тог постројења требало би да обезбеди капацитет до десет мегавата, што значи да ће вишак енергије,

односно паре, која се јавља при максималној продукцији котлова, бити директно искоришћен за производњу електричне енергије њеним увођењем у турбине расхладно-редукционих станица које ће и даље бити у функцији као целина Топлане.

Такође, покренута је јавна набавка за израду пројектне документације за пречишћавање отпадних вода Топлане, пречишћавање отпадних вода Сушаре и Мокре сепарације. Послови планирани у Топлани односе се на реконструкцију постројења за пречишћавање димних гасова. Тиме ће се оно додатно прилагодити европским стандардима и нормама које регулишу емисију загађујућих материја.

Пред одговорнима у „Преради“ је и веома значајан посао који се односи на санацију димњака Топлане.

– Ова инвестиција вредна је преко 100 милиона динара и подразумева сређивање озида и свих грађевинских сегмената димњака. То је обиман посао који није рађен скоро четири деценије, односно, од почетка рада погона. Радиће се парцијално, у неком трогодишњем периоду, пошто се радови морају изводити током ремонта. При реализацији ће нам помоћи колеге грађевинске струке из термоелектрана „Велики Црљени“ и ТЕНТ, пошто су они већ радили санацију димњака па ћемо применити њихово искуство – најавио је Танасијевић и нагласио да их током годишње инвестиционе оправке у априлу и јуну поново очекује санација опреме у свим погонима, нарочито у Мокрој сепарацији.

Т. Симић

Активности Сектора за безбедност и здравље на раду

Редовни прегледи као превентивне мере

Тешки услови рада и старосна структура запослених утичу на неповољну здравствену слику колектива. Континуирано се ради на превентивном деловању за смањење професионалних болести.

Безбедност и здравље запослених на раду један је од приоритета у области управљања људским ресурсима у „Електропривреди Србије“ и Огранку РБ „Колубара“. Нормативи и правилници којима се регулише ова област обухватају бројне мере и средства неопходна за остваривање безбедних услова рада. Други циљ је да буде достигнут највиши ниво здравствене и психофизичке заштите свих запослених. То, пре свега, подразумева да нежељене последице производног процеса, попут повреда на раду и професионалних болести буду сведене на минимум.

Да би ови циљеви били остварени у Огранку РБ „Колубара“, запослени Сектора за безбедност и здравље на раду предузимају бројне активности, у складу са законом и прописима којима је регулисана ова област.

– Редовно контролисање здравља наших радника је законска обавеза ЕПС-а и Огранка РБ „Колубара“, које спроводи Служба за безбедност и здравље на раду, на тај начин што организује лекарске прегледе за све запослене, како би се очувало и унапредило њихово здравље на радном месту – рекао је Анђелко Јанковић, руководилац Сектора за безбедност и здравље на раду и заштиту од пожара.

Лекарски прегледи радника РБ „Колубара“ обављају се у Дому здравља „Др Ђорђе Ковачевић“ у Лазаревцу, док се прегледи за запослене који су изложени јонизујућем зрачењу организују у Институту за медицину рада „Др Драгомир Карајовић“ у Београду.

Током 2024. године, прегледано је око 8.000

запослених. Такође, обављени су гинеколошки прегледи око 1.500 жена, док је у Хигијенско-епидемиолошкој служби санитарни преглед обавило око 300 запослених, који раде на преради и дистрибуцији хигијенски исправне воде за пиће.

– На основу извештаја са периодичних прегледа Службе медицине рада Дома здравља „Др Ђорђе Ковачевић“ утврђено је да 6.400 запослених може несметано наставити са радом на радним местима на којима су распоређени. За рад са ограничењима је способно 1.319 запослених, од тога је 624 са ограничењима која представљају „проблем“ за рад на том радном месту, што у пракси значи да не могу остати на наведеним радним местима. Извештај да не испуњава здравствене услове за рад, током претходне године добио је 281 запослени. Чињеница је да су у нашем производном процесу услови рада веома тешки, а неповољна је старосна структура запослених, могло се очекивати да већи број запослених има неке ограничавајуће здравствене факторе који утичу на њихову продуктивност – нагласио је Јанковић.

Према члану 38. Закона о безбедности и здрављу на раду, запослени имају право и обавезу да редовно контролишу своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити и прописима о безбедности и здрављу на раду.

– Важно је нагласити да у ситуацији када је актом о процени ризика утврђено излагање одређеним опасностима и штетностима за које је подзаконским прописима прописана обавеза послодавца да упути запосленог на циљани лекарски преглед, запослени има обавезу да обави преглед на који га упућује послодавац – рекао је Јанковић.

Према члану 56. Закона о безбедности и здрављу на раду, послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни лекарски преглед у току рада, као и периодични лекарски преглед у току рада.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, послодавац је дужан да га премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима. Зато је важно да стручне лекарске службе доставе потребне информације о запосленима који не могу више обављати послове на које су распоређени, како би, унутар компаније, у оквиру служби за управљање људским ресурсима, запосленима била понуђена лакша радна места.

У РБ „Колубара“ постоји велики број радних места са повећаним ризиком, што захтева посебну пажњу и спровођење великог броја превентивних мера. Доношење и спровођење свих норматива који се односе на ову област у надлежности су Службе за безбедност и здравље на раду, која те дужности обавља у складу са дефинисаном законском регулативом Републике Србије.

Задатак ове службе је да запослене упозна са свим потенцијалним ризицима како би они били отклоњени или сведени на најмању могућу меру. Циљ је да се број повреда на раду, у изузетно захтевном радном окружењу какво је површинска експлоатација угља, сведе на минимум.

Т. Симић

Лекарски прегледи

Служба за БЗР организује здравствену заштиту запослених, кроз периодичне, претходне, ванредне и циљане и остале прегледе. Постоје још и додатни прегледи: гинеколошки, специјалистички, санитарни, као и прегледи пре упућивања на рехабилитацију. Трошкове лекарских прегледа сноси послодавац.

Сви прегледи се организују по поступку и у роковима утврђеним прописима о безбедности и здрављу на раду.

„Глодар 4“ прешао на дубинску страну

Багер је испунио задатак на висинској страни, упркос томе што су услови били веома неповољни, а рад наставља на позицији на којој је компактна глина, добре носивости

Јануар на Пољу „Г“ протиче у знаку уобичајених технолошких операција које се на коповима изводе у зимском периоду, а најзначајнија од њих била је прелазак „глодара 4“ са висинске на дубинску страну лежишта, преко транспортера Е1. Комплетан поступак реализован је у току једне смене, на другом БТО систему.

Пошто је траса за прелазак багера уска, демонтирано је осам чланака, што је више од уобичајене процедуре. Када се чланци извуку, трака легне на земљу, а потом се, по потреби, преко ње ставља заштита, на местима где прелази гусеница, како не би дошло до евентуалног оштећења. Багер због малог простора под косином прелази на дубинску страну, док се трака помера на висинску страну.

Руковаоци станице „позајмљени“ с „Радљева“

Почетком јануара око 15 радника отишло је у пензију, а замене нису стигле, па је извођење планираних послова осетно отежано. Површински коп „Радљево“ послао је на испомоћ четири руковаоца станице, док се друге струке ангажују по потреби, попут вариоца који је баш приликом наше посете другом БТО систему морао да дође с другог копа. Поред руковаоца станице и вариоца, бравари су струка која је такође у дефициту. Како објашњава Петровић, руковаоци станице су од великог значаја, јер се од њих „праве“ будући багеристи, тракисти, руковаоци одлагача... На Пољу „Г“ тренутно има око 1.170 радника, а некада је било чак 1.800 запослених, што је гарантовало ефикасно обављање сваког посла.

– На висинској страни се одрађују завршне косине, односно задате границе до којих смео да копамо. Багер је на овом положају завршио предвиђени посао, тачније откопао је све што је предвиђено пројектом. На дубинској страни настављамо копање дубинског блока, тако да ће се растеретити масе које чекају „глодар 1“

Вељко Илић

Првог БТО система, а који ће лакше отворити угљени блок – објашњава детаље технички руководилац Вељко Илић.

Након преласка багера сва опрема мора да се врати на своје место, односно да се све постави како је и било – враћају се чланци, каблови, каче ролне, дижу траке, затеже транспортер траке и систем креће.

Руководилац погона Жељко Петровић додаје да постоје два-три слоја земље која је потребно ископати како би се стигло до угља.

Ангажоване су све струке – од машинске службе, електро која развезује каблове и рударске која уређује трасу, па до посаде која управља багером. Вариоци имају доста посла на багеру, а шрафови који држе шине понекад не могу да се одшрафе, па је потребно да се пресеку. Из тог разлога пракса је да приликом оваквих операција буде присутна и дежурна екипа Ватрогасне

јединице РБ „Колубара“ која би спречила потенцијални пожар. На срећу, до потребе да интервенишу ретко кад долази.

Електроинжењер Срђан Терзић каже да је његов тим посвећен правременом отклањању кварова, унапређењу техничких решења и континуалном праћењу стања опреме, како би багер и цео систем несметано радили. Њихов задатак приликом преласка багера био је да склоне електроопрему са неколико сегмената трасе и да предупреду и уклоне све евентуалне кварове који би омели његов безбедан прелазак.

Хладно време и температуре у минусу мало су успориле али не и поколебале запослене Рударског басена „Колубара“ који су прелазак „глодара 4“ преко транспортера Е1 обавили рутински.

С. Ђоковић Станковић

Почетак изградње бране „Крушевица“

Уз већ изграђене бране „Трбушница“ и „Бистрица“ и трећа брана „Крушевица“ ће у свом делу ретензионог простора обезбедити заштиту површинског копа Поље „Е“ од стогодишњих великих вода из слива реке Пештан, а тиме ће бити заштићена и насеља дуж овог водотока

Припрема изградње бране „Крушевица“ на реци Пештан предвиђена пројектом „Пештан – Друга фаза“ отпочела је изразом приступног пута током јесени прошле године, када је потписан извођачки уговор о изградњи, чиме су извођачи уведени у посао. Почетком децембра са потврђеном пријавом радова од стране Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре почели су радови на изградњи. Пројекат је израдио Институт за водопривреду „Јарослав Черни“ који је уједно и пројектантски надзор током извођења радова. По пројекту је предвиђено да радови трају 24 месеца, односно рок за завршетак изградње је почетак октобра 2026. године.

Брана која се гради на Пештану једна је од две планиране бране на овој реци и налази се у селу Крушевица, поред некадашњег

каменолома РБ „Колубара“. „Крушевица“ ће бити највећа од свих планираних брана и имаће највећи ретензиони простор запремине од 4,2 милиона кубика воде. И ова трећа брана спада у високе објекте и у ред брана насутих каменом.

У оквиру припремних радова које је изводио Сектор за инвестиције Површинских копова РБ „Колубара“ урађен је приступни пут од аранђеловачког пута до позиције која је предвиђена за контејнерско насеље извођача радова одакле се радови на саобраћајници изводе по извођачком уговору и пројектној документацији.

Према речима Александра Миловановића, пројект-менаџера, значај изградње бране „Крушевица“ се огледа у регулацији реке Пештан којом се површински коп Поље „Е“, као и насељена места низводно од бране, штите од поплавног таласа.

– Изградњом целокупног система извршиће се комплетна контрола доњег и средњег слива реке Пештан и његова основна функција је заштита ПК Поље „Е“ од стогодишњих великих вода из слива реке Пештан, а оне чине део система одбране од поплава Колубарског слива. Цео пројекат има статус пројекта од државног значаја који му је доделила Влада Републике Србије – истакао је Миловановић.

Пројекат „Пештан – Друга фаза“ обухвата изградњу пет брана са ретензионим просторима: „Бистрица“, „Трбушница“, „Крушевица“, „Даросавица“ и „Рудовци“, као и изградњу Јужног ободног канала, односно регулацију реке Пештан у доњем сливу. Изградња брана „Бистрица“ и „Трбушница“

на истоименим рекама, притокама Пештана, завршена је почетком октобра 2023. године. Објекти су у пробном раду који траје до средине марта ове године, а комисија за технички преглед објеката оформљена од стране Грађевинског факултета доставила је извештај који се односи на седам месеци пробног рада брана.

М. Павловић

Јужни ободни канал

У току су и припремни радови за почетак израде Јужног ободног канала, којим се наставља регулација реке Пештан низводно од регулације Прве фазе, са измештањем саобраћајнице у дужини скоро пет километара. Први предуслов за извођење радова на Јужном ободном каналу је да се откопа 6,6 милиона кубика земље и да се направи усек у Буровском брду за ново корито Пештана. Откопавање се врши рударском механизацијом РБ „Колубара“ до пројектоване нивелете по документацији коју је израдио ОЦ „Пројект“. Активности на уклањању објеката, стакленика, управне зграде и топлане, који се налазе на траси новог пута поред будућег корита реке Пештан, почињу када буду одговарајући временски услови. Како надлежни истичу, после прве измене плана треба да се спроведе јавна набавка за извођачки уговор. Почетак извођења радова и увођење извођача у посао може се очекивати крајем првог квартала ове године.

■ У току израда осе саобраћајнице према круни бране

Људи на броју, багер исправан – ОДОСМО МИ

Крај једне и почетак друге календарске године увек су прилике за свођење рачуна – овога пута са „глодара 5“ четири рудара након четири деценије рада одлазе у заслужену пензију

Диван и сунчан је освојено други дан Божића, затекавши нас у чизмама, јер су оне тамо где смо се упутили неопходан „модни детаљ“ и само се повремено скидају. Пошли смо у правцу атара села Зеоке, на „Поље Е“, Шести БТО систем. То је место где „глодар 5“, вредница од багера, отвара угаљ „глодару 8“, али повод наше посете овога пута нису услови рада, нити производња, већ вест да крајем јануара у пензију одлазе три рудара. Врло брзо, крајем године, прикључиће им се и четврти колега који ће тада, као и они, заокружити пуне четири деценије рада у Рударском басену „Колубара“.

■ Права свечарска атмосфера

Иако су напољу милиони кубика блата, кабину посаде затекли смо сређену и чисту. На столу мали бадњак са сламом, домаћинска кафка се пуши, леп овал печења за доручак. Права свечарска атмосфера и дивна прилика да са прекаљеним коповцима поделимо сећања, смех и понеку сузу, баш како је и ред када се након скоро 40 година поздравља са местом где си провео радни век.

Прво смо разговарали са Милорадом Кузмановићем, рударским пословођом из Бистрице. Сазнали смо да се запослио 20. октобра 1985. године, као помоћник багеристе на ЕШ-евима на „Пољу Б“. Врло брзо постао је руковалац дреглајна, којима је утоварао угаљ наредних 12 година. Није то био једноставан посао. Угаљ је кашиком товарен директно у вагоне, што је изискивало одличну процену, сигурну руку и познавање машине. У надзорно-техничко особље прелази 2006. године, а посао надзорника обављао је девет година. Уследило је звање пословође, најпре на дреглајнима, па потом на роторним багерима, познатијим као глодарима.

– Прошле године имао сам тачно 39 израђених година у смени Д на Пољу „Б“. И поред тога што је у међувремену формиран јединствен коп Поље „Е“, са седиштем Шестог система у Церовитом потоку, ја

■ **Божо Стевановић**

волим да кажем да сам опет на свом „Б“, одакле сам и кренуо – тврди Кузмановић.

На питање шта му заувек остаје у сећању, каже да су то колеге.

– Поље „Б“ је имало специфичан дух, специјално дружење. Где год да сам радио, наилазио сам на изузетне колеге. Просто не могу да верујем како је брзо прошло – поверио нам се.

Радећи као надзорник и пословођа током година сусретао се са низом проблема и, ако ћемо право, различитим профилима личности. Искусни коповац открио нам је и тајну како се посао обавља неупоредиво ефикасније.

– Искуство ме је научило једну врло важну ствар – лакше је човека наговорити, убедити или га замолити да уради нешто него га натерати. Увек је најважнији био договор, јер на копу се мора бити флексибилан, да би се уопште функционисало. Пропис налаже да овде не сме ништа да се „деси“. Ми пропису морамо да се прилагодимо, у супротном стојимо, а онда смо под огромним притиском. Можда смо у неком моменту и претерали са прилагођавањем, па је од 2000. наовамо све мањи број радника у производњи, а обим посла се за све увећао – изричит је Кузмановић, препуштајући реч свом садругу већ 20 година.

Багериста Божо Стевановић из Лајковца рођен је 7. јануара 1967. године, па су се празничним честиткама придружиле и рођенданске, уз пошалицу да му је сваке године, због Божића, пресеће печење на слављу загарантовано.

Божо је почео да ради 1988. године на Пољу „Д“, као руковалац станице на Четвртм БТО систему. После тога је радио као тракиста на „глодару 4“, па багериста на бандвагену и „малој четворци“ са којом

■ **Миља Ракић**

су 2003. прешли на Поље „Б“ од када и траје његово пријатељство са Милорадом.

– Колико смо угља утоварили „малом четворком“ у вагоне, сачувај боже. Никад се нисмо споречкали, јер као багериста прво сарађујеш са планир-мајстором и пословођом. То је било време када се пословођа много више поштовао на систему, а била су и другарства већа – прича Божо уз доста сете. – Сви смо тада на Пољу „Б“ веровали једни у друге, имали смо и среће да се никада ништа опасно није десило. Било је и грешака, наравно, не грешти само онај ко не ради. Најважније је да сви здрави одемо кући, да се нико не повреди. То је најважније, да оставимо багер исправан и здрави одемо кући.

Подсетио нас је и на времена када се и те како ценио превоз са и до посла. Пуно се и пешачило, дешавало се и да се окисне, а на багеру нестане струја. Било је хладних аутобуса у којима су седишта малтене залеђена, па сви стоје.

Планова за пензију има пуно, углавном ће, као и његов друг Милорад, да путује, рекао нам је Божо Стевановић који у пензију иде без дана боловања.

■ Коповски вез људи и судбина

Трећи колега, Слободан Читаковић, багериста, почео је да ради 1987. године на Пољу „Д“ као помоћни радник, потом је био планир-мајстор неких 10 година на „глодару 1“, и тракиста на овом багеру.

– Дуго сам био тракиста, као багериста сам радио 11 година. Било је нарочито тешко ноћу, када мораш да будеш концентрисан и опрезан 100 одсто и пажљиво сарађујеш са диспечеркама, које су такође биле добре у свом послу. Напет си, брдо се осипа, терен је тежак, али издржи се све то. Било је лепо

друштво, па је време прошло брзо – тврди Читаковић уз констатацију да му је од свега било најтеже доћи на посао.

– Кад једном седнем у кабину – све прође. А колико се пута десило да се враћаш из друге па аутобуси због кашњења извоза из копа чекају, стигнеш на станицу у два сата. Па од Боговађе седам-осам километара до куће. Снегови када падају, тек је то за причу. Небројено пута смо се мењали када затреба, радили по две смене – казује Читаковић и уз широки осмех напомиње да му је и син запослен на овом багеру, најпре као тракиста, надзорник, а сада је пословођа.

– Надао сам се да ме неће „закачити“, али ипак јесте. Мало се мајци хвалио да ми је пословођа. Њему је и кум на овом систему, само друга смена, планир-мајстор – прича Читаковић о коповском везу људи и судбина које „Колубару“ чине тако посебним местом за рад.

Још нам је поверио да му је тек када се, одлазећи да искористи дане одмора, окренуо и погледао багер синуло да стварно ускоро овде неће радити.

– Навали се нека тешкоћа, сажали ми се, сузе саме иду, толике године сам проживео на њему. Не само машина, људи, више сам времена провео овде него са породицом. Овде са добрим друштвом, добром сменом. Сарађивали смо, било је и несугласица као и свуда, али и да се поједе, скува нам планир-мајстор боље него ико – хвали нашег следећег будућег пензионера који тек крајем године одлази, Милију Ракића за кога тврде да је жила куцавица овог багера, а како и не би, када је читав радни век провео овде.

Почео је да ради 1986. године на Пољу „Д“ на Првом Б систему на „глодару 5“. Најпре као помоћни радник, затим као

Милорад Кузмановић

руководилац станице. Пошто је ту био резерва, често је радио на багеру, па је брзо добио решење планир-мајстора, посао који ради и данас.

– Променила се река шефова система, а многи од њих, иако су били рударски инжењери, посао на терену учили су од нас. Није ми било тешко, просто таква ми је и природа – волим изазове. А и овде је стално нека акција. Увек сам волео да посао урадим најбоље што могу, оставим на багеру чисту ситуацију и мирне савести одем кући. Баш зато ми је најтежи тренутак у животу био када сам чуо да је пала трака три. Јер поред оне што имам, овај багер је моја друга кућа. Није се то десило у мојој смени, али ја не волим да се то деси иком. То ми је био најтежи тренутак – искрен је Ракић, човек коме по искуству и познавању „глодара 5“ мало ко може парирати.

– Нико „петицу“ не познаје као ја. Чак сам мењао и тракисте. Морам да поменем

Слободан Читаковић

старог багеристу Радослава Аврамовића из Араповца који ме је научио и да управљам „петицом“. Сви бивши и садашњи директори знају да сам милион пута сео за команде багера када је потреба то налагала. Тако сам поред свог посла доста ствари научио и стекао велики број пријатеља – прича Ракић, док колеге напомињу да уз све и сјајно кува.

– Неке цак сам научио од своје мајке и искрено да вам кажем, и то волим. Зимницу, туршију, све ми је то уживање да спремам. До краја године би требало и ја да одем у пензију. Делимично сам се уморио, додуше, али здравље ме, хвала богу, још служи. Када све саберем и одузmem, задовољан сам што сам радни век провео као планир-мајстор. Упознао сам много људи, много деце сам извео на пут, проследио знање. Као и у приватном животу, сваки човек тежи да остави нешто иза себе, тако и овде, остаће иза нас научена деца – каже Ракић.

Д. Марковић

Будући пензионери

Неприкосновена школа старих мајстора

Док је ова специфична служба широког дијапазона посла спремна, за „Метал“ зиме нема

Погонска спремност којом се „Метал“ деценијама поноси базира се на добро развијеном систему сопственог одржавања, слаже се већина искусних мајстора из овог погона. О томе смо недавно, поводом његовог одласка у пензију, разговарали и са Младеном Трајковићем, једним од људи заслужних за развој и организацију овог виталног сегмента рада „Метала“.

Његова идеја да се централизују све радионице за одржавање опреме, које су током велике експанзије овог дела РБ „Колубара“ отворане у огромном броју – с циљем да се збрину опрема и машине које су стално пристизале – уродила је плодом. Из ње је израсла Служба сопственог одржавања коју је у том моменту чинило нешто преко 200 радника различитих профила, а која је и данас неопходна карика у процесу рада „Метала“.

У то време изабрани су најбољи и најнадаренији техничари и мајстори из свих погона јер посао није било лако савладати због бројности и разноврсности опреме. За кадрове одржавања није постојао адекватан школски програм, али зато је ту била неприкосновена „школа старих мајстора“.

– Да би дошао до позиције да самостално „излази“ на машину да је одржава, мајстору

је потребно од пет до шест година искуства, односно рада у одржавању уз старијег колегу – појаснио нам је садашњи управник службе Срђан Шутић и додао да је она сада организационо издјелена у неколико целина.

Мању чини такозвана Техничка оператива одржавања, а главне целине су четири радионице: за машинско одржавање машина, опреме и алата, за електроодржавање машина, опреме и алата, за флуидну енергетику, за одржавање транспортних средстава, као и издвојена радионица за одржавање у погону Елмонт.

– Према иницијалној шеми, уз мање корекције, ми и дан-данас функционишемо по процедурама које је Младен Трајковић осмислио, с тим што се број запослених преполовио. Осим тога, у наредних пар година пуно њих иде у пензију, тако да је један од највећих проблема недостатак радне снаге – поделио је са нама Шутић.

Екипа воли да се нашали да у опис њиховог посла спада „све од WC-а до CNC-а“ (врста алатних машина). То у пракси подразумева и превентивно и интервентно одржавање. За ово прво сваке године се прави план прегледа, а друго обухвата кварове. Посао је организован тако да 90 одсто екипе ради у првој смени, док у другој дежурају по један бравар и електричар. Тросменски рад заступљен је само у радионици за флуидну енергетику, и то у ацитиленској станици, компресорским станицама и топлотним подстаницама, у периоду грејне сезоне.

Предраг Живановић, уз пословођу Стевана Марковића, води Радионицу за машинско

одржавање машина, опреме и алата. У „њиховој надлежности“ су брусилице, глодалице, стругови, рендисаљке, пресе, гилотинске маказе, машине за хладну деформацију, плазма резачице, борверк шkode и још многе друге. Свака алатна машина има своју матичну књигу у којој је уредно посложен сваки папир у вези са одржавањем исте, а има их чак 500!

За Радионицу за електроодржавање одговоран је помоћник управника Милоје Максимовић. Они, уз машине, одржавају комплетну електромережу „Метала“. Осим тога труде се да раде у складу са стандардима за повећање енергетске ефикасности и смањење губитака.

Пословођа Миладин Ранковић у Радионици за флуидну енергију води екипу радника задужених за термоенергетику, односно грејање, групу за гасну енергетику – дистрибуцију гасова ацетилена и течног кисеоника до радионица, а један део њих задужен је за дистрибуцију компринованог ваздуха компресорских станица. Осим тога баве се одржавањем објеката, водоводне и канализационе мреже.

Радионицу за одржавање транспортних средстава води Горан Милошевић који каже да је возни парк (који чини око 150 возила – ауто-дизалице, виљушкари, тегљачи, корпе за рад на висини, покретне гардеробе на терену, путничка возила, теренска возила и друга) увек у 95 одсто исправном стању, и да га добро одржавају аутоелектричари и аутомеханичари.

М. Пауновић

Миладин Ранковић, Горан Милошевић, Стеван Марковић, Срђан Шутић, Предраг Живановић и Милоје Максимовић

Прецизна механичарка војничког карактера

Преко Рајловца, Велике
Горице, Батајнице и Бање
Луке, Десанка Ранковић
на крају ипак код куће

Рудовчанка Десанка Ранковић већ 17 година у радионици „Помоћне механизације“, раме уз раме с колегама, поправља различите врсте електропокретача, алтернатора, моторића грејача и сличних делова који захтевају специфичне вештине прецизног механичара. Необичан избор занимања донео јој је и необичан професионални и животни пут, који ју је, испоставиће се, ипак водио до куће – у Рударски басен „Колубара“ и у Рудовце, из којих је пре много година кренула.

Десанка је знања стицала школујући се и радећи у оквиру установа некадашње Војске Југославије. За Војну школу стручних радника у Рајловцу случајно је сазнала преко другарице, а пошто је имала ујака који је био војно лице, на шта је гледала са одушевљењем, одлучила је да полаже пријемни. Због велике конкуренције била је спремна на то да је неће позвати, па је истовремено уписала Техничку школу у Лазаревцу, електроструку, смер за високе струје, за који је чак купила и књиге.

– Рекли су нам да ћемо исход знати чим добијемо коверат – ако је велики, то значи да враћају документа, а ако је мали – примљен си. Зато сам била пресрећна када сам испред улазних врата угледала млађу сестру како ми износи мали плави коверат. Од нас пет са територије општине Лазаревац, колико је тада конкурисало, била сам једина која је примљена – присећа се Десанка, која је, након краћег двоумљења за коју школу да се определи, ипак одлучила да спакује кофере и крене пут Сарајева.

Школа у Рајловцу у то време образовала је цивиле који ће радити у војсци, војним поштама, на аеродромима, у ремонтним заводима у Загребу, Сарајеву, Мостару и Београду. Велики школски центар, у оквиру кога су млади учили и живели, обједињавао је ученике из више школа, између осталог и питомце Средње војне школе и Ваздухопловно-техничке академије у којој су се школовали будући официри.

После праксе у Техничко-ремонтном заводу у Великој Горици у близини Загреба, Десанка је добила посао у Ваздухопловном заводу „Мома Станојловић“ у Батајници. Било је то давне 1987. године, када је са 80 колега из клупе распоређена у одељење у коме се

Десанка Ранковић

ради на авионским инструментима, давачима, показивачима и сигнализаторима.

– Мој погон је био специјализован за електро, електронску и инструментарску опрему. Добила бих групу инструмената и дефектациони лист. Делове опреме раставим, заменим, а потом испитујем да ли све функционише и по потреби их подешавам. Попуњавам испитне листе, а затим са контролором још једном све проверавам – присећа се Десанка свог посла док говори о деловима који су уграђивани у авионе типа „галеб“, „јастреб“, „орао“, хеликоптер Ми-8.

Током 1991. године одлази у Бању Луку, где је 13 месеци радила у Ремонтном заводу „Космос“ на баждарењу уградних и универзалних инструмената у метролошкој лабораторији за радаре. Тамо су је затекли рат и тешка времена. Бања Лука је била стециште свих војних добровољаца који су одатле одлазили на ратиште. Није било бензина, а криминал је владао улицама на којима се често пуцало.

Када се указала прилика, вратила се у Ваздухопловни завод „Мома Станојловић“, где је добила нове задатке у жироскопском одељењу и радила на вештачким авиохоризонтима, показивачима скретања и клизања, разним давачима.

Испоставиће се да ће прве бомбе 1999. године пасти управо на „Мому Станојловића“. Том приликом уништен је магацин наоружања и сви витални објекти, а пошто су знали шта се спрема, људи су се на време склонили и са собом изнели већи део опреме. Десанка је у том

моменту била на породилском одсуству, али након бомбардовања, које је трајало 78 дана, вратила се на радно место.

– Шута је било унедоглед, а до тог момента већ месец дана су га износили камионима. Креће реновирање. Нисмо били на буџету, већ колико посла одрадим, толику смо плату добијали. Смањила се војска, па и њени приходи. Новца није било. Као део Дејтонског споразума, доста опреме смо морали да расходујемо. Тада су плате више авиона постављене као изложбени модели широм земље. Између осталог, тада је постављен и „јастреб“ у Брајковцу – присећа се наша саговорница.

Пошто је ваздухопловни завод био у изузетно лошем стању, вест да је примљена у РБ „Колубара“ дочекала је са радошћу. Након свега проживљеног, било је лепо вратити се кући. Са 39 година, и 21 годином радног стажа, долази у Рудовце где добија посао у радионици „Помоћне механизације“ у Барошевцу, у оквиру Електрослужбе.

С. Ђоковић Станковић

И дом и породица

Десанка Ранковић за колеге из Електрорадионице каже да су јој као породица, а за „Колубару“ да јој је други дом који јој је пружио уточиште када је то било најпотребније.

Препознатљиви ЛИКОВНИ рукописи

Прави уметник ствара из унутрашње потребе.

Из чисте потребе.

Човек, пре свега, треба да осети потребу и жељу, силом се не може – сматра сликар Слободан Ж. Божовић

Излагачка сезона у Модерној галерији Лазаревац традиционално је завршена Децембарским ликовним салоном. Без тематског одређења као предуслова, лазаревачки уметници су се представили личним одабиром новијих радова. Салон је и редовна годишња прилика да се осветли њихов положај на ликовној сцени Србије.

Током јануара посетиоци могу да погледају дела Љубице Благојевић, Милоша Богдановића, Слободана Ж. Божовића, Татјане Војиновић, Алексе Давидовића, Дејане Ђурђевић, Деспота Ђурића, Зорана Ерића, Јанка Масловарића, Данила Мијатовића, Јулијане Мићић, Теодоре Николић, Исидоре Перишић, Владимира Петровића, Стефана Петронијевића, Душана Рајшића, Иване Ранисављевић, Исидоре Симић и Миленка Стевановића.

– Не постоји једна компонента заједничка свим уметницима, али се може рећи да сви делују на нас, наводе нас на размишљања и траже одговоре. Управо кроз различитост радова, наратива, техника и мотива види се колико свако има свој препознатљиви ликовни рукопис. То је вредност овог салона јер у најбољем светлу видимо сфере интересовања, знања и рада лазаревачких уметника – казала је на отварању Даринка Станојевић, кустоскиња Модерне галерије.

Од античких до савремених приступа

Поводом ликовне смотре изабрали смо четворо уметника различитих сензибилитета и указали на само неке слојеве њихових креативних светова.

Слободан Ж. Божовић

Сви су одмалена показивали склоности ка ликовном изражавању, школовање је потврдило и развило таленат. Иза њих су бројне изложбе, награде, колоније, радионице и пројекти.

Слободан Ж. Божовић ствара дуже од пет деценија. Образовао се у Никшићу. Предавао је ликовну културу у основним школама. Прошле године је у издању „Прометеја“ објавио „Акварел“, приручник о овој древној сликарској техници. Намењена уметницима и љубитељима уметности, књига систематизује знања о врстама акварела, његовом настанку, начинима наношења, чувању, опремању и другим сегментима. Писано је поучно, прегледно и питко. Уз графику, акварел је Божовићева омиљена техника. У њој је осмислио „Флаше“, рад изложен на Децембарском ликовном салону.

– Прави уметник ствара из унутрашње потребе. Из чисте потребе. Човек, пре свега, треба да осети потребу и жељу, силом се не може. Важно је и да буде школован јер без образовања нема уметности. Могућа је, али се тада остаје на површини – сумира Божовић своје виђење уметничког деловања уопште.

За Ивану Ранисављевић прошла година је значајна по одбрани докторског уметничког пројекта „Трансгресивни

простори женскости – мултимедијална изложба фотографија, видеа и уметничког перформанса“ на Факултету ликовних уметности у Београду. Пројекат испитује одређене домене женскости, попут брака, трудноће и материнства, унутар простора у којима се истовремено појављују могућност и опасност. Тему трансгресије, схваћену као преступ, прекорачење, нешто ван забрана и закона, ауторка у докторском раду сагледава и изводи кроз радикални боди-арт као отпор и побуну против патријархалних вредности.

Ивана је од основних студија сликарства преко нових медија и плеса на поље уметности перформанса ступила 2012. године. Изводила их је у земљи и иностранству, сарађујући са светски познатим уметницима.

– Уметност перформанса је провокација, бунт, позив на другачији начин размишљања. Публика има огроман значај за перформанс уметника, огроман. Каква год да је, како год да реагује, есенцијална је за извођење. Не значи да ћете извести лош перформанс ако га изводите само пред камером, али нема тог „горива“ који публика даје. Перформанс се не може приближити широј публици. Заправо, ништа јој и

Ивана Ранисављевић

није приближено, само је нешто питкије за доживљај – објаснила је Ивана Ранисављевић.

Живим перформансом о борби за родну равноправност „У име Мајке и Кћери“, који је у Лазаревцу представљен као видео-запис, Ивана је средином јануара у београдској галерији „Podroom“ отворила „Туђе коже“, изложбу фрагмената радова углавном насталих током докторских студија. Реч је о инсталацији сачињеној од фото и видео материјала телесних гестова и акција примарно сведених на аутонасилне радње и издржљивост.

Учење кроз подучавање

Исидора Симић је дипломирала модни дизајн на Високој школи струковних студија, касније сликарство на Факултету савремених уметности. Њен мултимедијални приступ укључује сликарство, дигиталну уметност, видео, перформанс, скулптуру и звук. Предаје на ИТС високој школи. Рад са студентима сматра једним од најзвишенијих позива једног уметника.

– Педагошки рад видим као динамичан и непрестано променљив процес који се развија у складу са доласком нових генерација студената и кроз промене унутар савремене уметности, чак и кроз личне промене самих предавача. Један од најлепших аспеката ове професије јесте чињеница да подучавајући друге откривамо много и о себи. Непрекидно излагање свежим идејама, радовима и вредностима које доносе студенти освежава и инспирише. То нас, уметнике и предаваче, мотивише да останемо иновативни, критички настројени и отворени у сопственом раду. Верујем да се права лепота овог позива крије управо у узајамном деловању, у учењу

кроз подучавање – објаснила је Исидора Симић.

„Shatter I“, њено уље на платну изложено у Лазаревцу, јесте део шире серије радова којом пружа апстрактни приказ комплексности емоција насталих приликом суочавања са собом након дугог времена бега.

– Црвена, која је карактеристична за све моје серије радова, с временом је проналазила моју нијансу. Ручно је прављена. Црвена боја јесте енергија, емоција и виталност. Представља бол као наговештај живота – додала је Исидора.

Алекса Давидовић је завршио мастер студије на Факултету ликовних уметности у Београду. Портрети су му најближи. Ради као ликовни педагог у основним школама лазаревачке општине. Истиче да је у раду са децом,

„Shatter I“, уље на платну Исидоре Симић

Алекса Давидовић

Конфронтација конфабулација

Татјана Војиновић је своју најновију серију слика, обједињену називом „Конфронтација конфабулација“, током празника представила и у оквиру самосталне изложбе у новобеоградској галерији „Блок“.

– Задовољна сам како је група радова настала током претходне године уклопљена у изложбени простор мале галерије, тако да је свако од посетилаца био изненађен количином мотива којима је био „бомбардован“. Мислим да је сваки пронашао свој пут до публике, а мени је било занимљиво да посматрам конфронтације у мишљењима, јер је свако по свом нахођењу формулисао значење слике, несвестан тога да можда „конфабулира“ и утиче на мишљење другог посматрача. Осетила се и нека изненађеност што после једне дуге паузе износим нешто ново, невиђено и свеже, што нису имали са чиме да упореде – рекла је Татјана, додајући да би изложбу описала и као породичну и да јој је посебно драго што су деца одлично реаговала. То јој је дало подстрек да настави свој педагошки рад.

уз стрпљење, важан индивидуалистички приступ.

– Не можете из сваког извући подједнако. Ученика треба усмерити у правцу у ком је природно кренуо и омогућити му да оствари свој потенцијал, колики већ јесте. Наставник учи од деце колико и она од њега. Часови ми помажу да побољшам свој рад јер често треба брзо и спонтано нацртати занимљиву композицију на више различитих начина да бисте им нешто показали – појаснио је Давидовић.

Посетиоцима галеријског простора представио се „Зоном интереса“, радом из циклуса „Бивствовање“ о егзистенцијалним питањима људске природе. Стари пањ је урађен у комбинованој техници. Иако је дрво посечено, из расцепа расту младе биљке, чиме Давидовић заокружује причу о симболици поновног рађања. Назив проистиче из заједничког интереса да се роди ново дрво.

М. Караџић

Најстарији још осећају последице короне

Удружење пензионера општине Лазаревац чини чак 33 мање организације из целе општине – месних и градских, које укупно броје око 2.500 чланова. Око 1.000 од њих су чланови фонда солидарности, што значи да месечно одвајају један одсто од пензије да би имали могућност подизања позајмица, као и коришћења других погодности. Већ пет година председник Удружења је Слободан Петровић који је радио у „Колубари“, на Пољу „Д“, скоро 40 година. Основни извор прихода су чланарине – које ће од ове године износити 500 динара на годишњем нивоу, и донације, које им с времена на време обезбеђује локална самоуправа. Скромна средства којима располажу настоје да усмере на право место.

Поред набавке огрева, зимнице и основних животних намирница по повлашћеним ценама, које могу да плаћају на рате, пензионери са најнижим приманима једном до два пута месечно могу бесплатно да добију воће и поврће, које доирају Банка хране Београд и „Макси“. Уз ове практичне активности,

солидарност се негује и кроз дружење и креативно испуњавање доколице. Планира се организација излета, посета манастирима, јер, како кажу, недостају им овакви леви подухвати којих је, пре ковид пандемије, било много више. Удружење је циљ да изађе у сусрет жељама пензионера за унапређењем друштвеног живота, међутим, ограничавајући фактор је недостатак просторија у које најстарији суграђани могу да дођу, да се друже, и квалитетно проводе своје време.

Узимајући у обзир значај здравственог и рекреативног аспекта, пензионерима са нижим приманима омогућен је одлазак у бање преко Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Чланови лазаревачког удружења јесенас су представљали град на Олимпијади спорта, здравља и културе трећег доба у Врњачкој Бањи.

– Олимпијада је одржана по седамнаести пут у организацији Савеза пензионера Србије и имала је око 600 учесника. Претходиле су јој мини Олимпијске игре за пензионере које су током лета организоване у Лазаревцу, у

Спортском центру. У Врњачку Бању ишло је пет чланова нашег удружења који су имали прилику да се опробају у шаху, фудбалу, пикаду, риболову, брзом ходању и другим играма прилагођеним могућностима старијих – рекао је потпредседник удружења Милош Јанковић, који је радио у „Преради“ 33 године.

Из удружења истичу да је пензионерима, као онима који су својим вишедеценијским радом доприносили нашем друштву, много значило када су могли да набављају угаљ преко „Колубаре“ и да је ту могућност користио велики број чланова. Од 2021. године Удружење угаљ набавља на стоваришту, по доста вишим ценама. То је допринело томе да се број чланова претходних година доста смањило.

– Од 2019. године суочавамо се са бројним проблемима, пре свега финансијским, јер трошкови су нам велики, а заинтересованост суграђана, нажалост, све мања. Општина Лазаревац има око 18.000 пензионера, тако да је сразмерно томе број чланова Удружења мали – истакао је Јанковић.

А. Тошић

■ Фото-конкурс за избор најбоље корпоративне фотографије у 2025.

„ЕПС кроз мој објектив“

Првог фебруара почиње конкурс за избор најбоље корпоративне радничке фотографије. Фотографије треба да приказују тренутке из живота и рада запослених у РБ „Колубара“. Конкурс организује Сектор за односе с јавношћу ЕПС А.Д.

Основне пропозиције конкурса:

– право учешћа имају запослени у Акционарском друштву „Електропривреда Србије“;

– тема конкурса је слободна, са приказима сегмената из живота и рада запослених у огранку РБ „Колубара“

– аутор на конкурс може да пошаље највише 10 фотографија;

– на конкурс се примају фотографије у дигиталном запису, у јрд формату, димензија минимално 2000 рх по дужој страни, 300 dpi;

– фотографије се шаљу на мејл адресе: pr.kolubara@eps.rs, и aleksandar.rasin@eps.rs;

– поједине фотографије биће објављиване у листу огранка РБ „Колубара“;

– конкурс је отворен до 1. децембра 2025. године;

– селекцију фотографија обавиће жири у саставу: Данило Мијатовић, Милорад Дрча и Александар Рашин;

– имена финалиста и победника конкурса биће објављена у децембарском броју листа огранка РБ „Колубара“ и у компанијском листу „ЕПС Енергија“;

– аутори најбољих фотографија биће награђени.

Слањем радова на конкурс аутори се одричу права надокнаде за коришћење фотографија у циљу информисања, репродуковања у каталогу, објављивања на изложби и у осталим материјалима везаним за ово такмичење.

„Електропривреда Србије“ користиће приспеле фотографије у интерне сврхе и за своје канале информисања. Фотографије се неће користити у комерцијалне сврхе.

Слањем фотографија сматраће се да аутор прихвата пропозиције конкурса.

ПРИЈАВА ЗА: **ЕПС КРОЗ МОЈ ОБЈЕКТИВ**
НАЈБОЉА КОРПОРАТИВНА ФОТОГРАФИЈА

Увек једна испред друге

Тинејџерке Мина и Ена Белаћевић годинама посвећено тренирају и смењују се на победничким постољима

Трчање је начин живота за седамнаестогодишње сестре близнакиње Мину и Ену Белаћевић и нешто без чега њихови дани не би били потпуни. Сасвим случајно, са непуних десет година упознале су са краљицом спорта, атлетиком, а након само месец дана тренирања стигле су и прве медаље које су их мотивисале да наставе даље.

– Покушале смо са одбојком и нешто нам се ту није свидело. После једног тренинга саопштиле смо мами своју одлуку. Изашле смо испред Спортског центра, на атлетској стази била је нека гужва и на мамин предлог пришла смо да видимо шта се дешава. И тако нам се десила атлетика – испричале су Мина и Ена.

Осам година се такмиче за Атлетски клуб „Лазаревац“ и иза себе имају неколико државних првенстава и титула у пионирским и старијим узрастним категоријама.

– Наше дисциплине су средње и дуге стазе, а прве државне медаље освојиле смо после две године тренирања. Мина је тада заузела другу позицију на трци 1.500 метара у дворанском трчању, док сам се ја са заостатком од две секунде нашла на трећем месту – рекла нам је Ена и додала да се скоро увек заједно нађу на победничком постољу, само редослед буде другачији.

Пре две године биле су најуспешније такмичарке АК „Лазаревац“ у средњим и дугопругашким дисциплинама. Мина је освојила две државне медаље на првенству Србије, осам титула шампионке и вицешампионке Београда

у разним дисциплинама, и 12 одличја у другим савезним тркама. Ена је била три пута државна првакиња, друга у Србији на 1.500 метара, имала пет шампионских и вицешампионских титула и десет медаља на првенствима Београда.

– Борба и спортски дух су увек присутни, а између нас две нема ривалства, не постоји. Увек је боље да је једна од нас испред него неко други. Тако гледамо наше трке и ту нема љутње. Заједно прослављамо све успехе – објашњава Мина и додаје да велику подршку имају од породице, а највернији навијач је мама, која је прати сваку трку и увек је уз њих.

У најзбудљивију авантуру у природи, а то је планинско трчање, упустиле су се пре три године. Чланице су Планинарског друштва „Ђира“ из Лајковца, за које се такмиче на тркама ван стазе, кросевима, као и OCR тркама са препрекама. До сада су освојиле мноштво златних, сребрних и бронзаних медаља.

Једно од признања дошло је у децембру од Планинарског савеза Србије, на додели награда најбољим појединцима и клубовима у 2024. години. Ена је проглашена за спортисту првог ранга у категорији јуниорки у планинском трчању.

– Ово је велико признање и ветар у леђа да у овој години наставим са dobrim резултатима. Планинско трчање је дисциплина коју највише волимо. Мислим да нас је привукла та масовност на тркама где учествује преко 2.000 такмичара у свим категоријама – рекла нам је Ена, која је ове године била вицешампионка, док је њена сестра државна првакиња у планинском трчању.

Дугачак је списак освојених медаља и признања у протеклих осам година, што у атлетским такмичењима што у планинском трчању за ове две грације.

– За нас две атлетика представља начин живота, а када нешто волите, увек нађете времена за то и да притом не пропустите све остале обавезе. Некада зна да буде напорно, али је вредно труда – рекле су нам на крају ове две свестране атлетичарке.

Т. Крупниковић

■ Хуманитарна акција групе Лазаревчанки

За племенитије празнике

И овог децембра група Лазаревчанки је социјално угроженој деци на кућне адресе однела новогодишње пакетиће. Од слаткиша, играчака, одеће, школског прибора, књига и других пригодних поклона, које су грађани даривали последњих недеља 2024. године, направиле су и на територији лазаревачке општине поделиле око 100 пакетића, водећи рачуна о броју деце у породици, полу и узрасту.

Суграђанке истичу задовољство тиме што се свест људи о хуманости подиже и упућују велику захвалност свима који су учествовали. Напомињу и да је довољно донети једну чоколаду, али је важно да се ујединимо.

Уз прекиде, акција се од 2018. реализује крајем сваке године. Укључују се козметички и фризерски салони, приватне фирме и појединци. Претходних година иницијативу су промовисале и јавне личности.

М. К.

Војина апотека

Посланик Југословенске радикалне странке Војислав Михаиловић упамћен је по мртвачким колима на федер, украденом клавиру и фотографији његове апотеке која се налази на првој разгледници Лазаревца

На прочељу вреочке цркве и данас с десне стране улазних врата стоји мермерна плоча на којој пише да су Воја Михаиловић, апотекар, и његова жена Зора поклонили Вреочанима мртвачка кола. Себи за здравље, а умрлим члановима породице за помен.

Воја Михаиловић је био посланик Југословенске радикалне странке Милана Стојадиновића, па је испословао да се плоча стави на највидније место – у прочељу цркве. Да се зна ко је учинио да се мртви Вреочани возе до гробља у новим мртвачким колима на федере.

За Воју Апотекара било је везано још необичних прича. Рецимо она када је преко новинског огласа тражио свој клавиру. У

два наврата, прво у мају, а потом и у јуну 1919. године, у дневним новинама „Застава“ изашао је занимљив оглас следеће садржине:

„При оступању Аустријске војске из Лазаревца, Лео Бастген из Лемберга, спаковао је гласовир апотекара из Лазаревца господина Воје Михаиловића, однео га до Батајнице, одатле се не зна где је даље отишао. Ко би знао где се гласовир налази нека се јави писмом, или лично поменутом апотекару, где ће добити пристојну награду“.

Клавир није пронађен, па ће заувек остати тајна да ли је аустријски шибицар осећао бар мало гриже савести док је пребирао по диркама Војиног гласовира, свирајући неку од Моцартових серенада.

■ Разгледница

Тринаест година пре него што му је бечки хоштаплер украо клавиру, Воја је пазарио апотеку у Карађорђевој, главној лазаревачкој улици. Купио ју је од Саве Мрцајловића, који је прву продавницу лекова у Лазаревцу отворио у време када се ова варош још увек звала Шопић. Е, управо слика те апотеке налази се на првој

разгледници Лазаревца, одштампаној 1906. године.

На њеној полеђини извесни Стојче пише ортаку из Београда, захваљујући му на гостопримству, а посебно ратлуку који је имао „особит укус“. На предњој страни стоји текст у коме Стојче свом другару Ђорђу Радојловићу, гвожђу из Кнез Михаилове, преноси поздраве у име апотекара Воје Михаиловића и његове жене Зорке. Разгледница је отпремљена поштанском дилижансом у Београд само месец након што је Воја и званично постао власник апотеке.

■ “Ја са Змајом посла нећу да имам”

Тридесет пет година пре него што ће Војина апотека ући у историју мале шумадијске вароши, одштампана је прва разгледница у свету. Када је ујутро тог 19. маја 1871. године познати сомборски адвокат Димитрије Манојловић прелиставао пошту, мора да се силно уплашио када је између неколико писама угледао парче картона у облику правоугаоника на коме је био нацртан змај с раширеним крилима.

Наравно, није адвокат био толико страшљив човек да би га тек тако

■ Прва разгледница Лазаревца из 1906 године

узнемирио цртеж крилатог митског бића. Ипак, текст који је на брзину прочитао, а који је потписала редакције часописа „Змај“, био је разлог да целим телом познатог адвоката прођу жмарци.

Мита Манојловић се није много двоумио. Брже-боље он је примљену разгледницу, послату од стране опозиционог листа, прецртао и сместа вратио пошиљаоцу. Очито нервозан, гутајући слова и мешајући ћирилицу и латиницу дописао је испод поруке уредништва: „Ја са Змајом никаква посла нећу да имам – не прима се.“ И вратио је разгледницу назад у Беч.

Искусни адвокат је врло добро знао да се око редакције озлоглашеног листа окупљају чланови Народне странке Светозара Милетића, а да су његове идеје и идеје

његових следбеника и присталица о панславизму, у то време, биле на лошем гласу у Аустроугарској царевини. Као уосталом и сам часопис. Прва светска разгледница одштампана је на предлог геодетског официра Петра Манојловића, Митиног синовца, у сарадњи са Јованом Јовановићем Змајем, уредником часописа „Змај“.

■ Попи'те једну за Зорку

Нова мода дописивања убрзо је захватила читаву Европу. Ипак, и поред близине престоног града, Лазаревац је још увек био провинцијална варош у коју су новотарије из белог света пристизале са поприличним закашњењем.

Како било да било, те 1906. године трговац Светозар Станишић, родом из оближњег села Барошевац, народни посланик Радикалне странке и начелник

Прве разгледнице у Србији

Прву серију разгледница у Србији је 1895. године објавила Књижара Велимира Валожића из Београда. Серија се састојала од три мотива: „Поглед на Калемегдан са Саве“ (панорама Београда), „Позориште“ (Народно позориште са Спомеником кнезу Михаилу) и „Нови двор“ (данас Стари двор). На једнима је писало „Поздрав из Београда“, а на другима „Желимо срећну Нову годину Књижара Велимира Валожића“. Наредне године је изашла серија са сликама 16 градова Србије. Издавач ових првих серија разгледница био је Владислав Тителбах, а аутор фотографија према којима су разгледнице рађене дворски фотограф Милан Јовановић.

Колубарског среза, финансирао је штампање првих разгледница с мотивима Лазареваца. Осим оне коју је Стојче послао свом познанику у Београд, познате су још две које су припадале истој серији.

На једној се налази панорамски приказ Улице Бранка Радичевића у правцу према Качерском раскршћу и даље ка Аранђеловцу и Крагујевцу. Поједине куће које се могу видети на разгледници постоје и дан-данас. Из неког разлога ова дописница послата је чак пет година након њеног штампања.

Тек, 1. априла 1911. године, Зорка, Дана, Сава, Јелка и Пера групно честитају крсно име, Светог Лазара, трговцу Светозару Милошевићу из Младеновца. „Попи'те по једну и за рачун Зорке“, писало је на полеђини.

На другој је приказ исте улице само у другом смеру, према делу чаршије ког су мештани звали Бугармала, и даље преко реке Лукавице. Претпоставља се да је то био један од кракова којим је некадашњи Цариградски друм био повезан с Рудником, значајним рударско-индустријским центром средњовековне Србије. Овај пут је у време Римског царства био веза са друмом Via militaris.

На предњој страни разгледнице, у првом плану, налази се свечано обучен малишан који о рамену носи чутуру за воду. Да ли због симболике или једноставно скромног избора, инжењер Милун се управо том разгледницом јавио својој мајци. Да не брине, али и да оправда неко неиспуњено обећање.

„Поздрав мати, као што видите обећање нисам испунио из разлога што сам још у суботу пошао на пут. Сад сам у Лазаревацу и настаје рђав пут па морамо ићи коњима и пешке. Кад ћу се вратити не знам ни сам, али надам се да ћу до среде свршити

посао. Рукољуб, Ваш Милун“, пише инжењер.

Разгледнице су убрзо постале веома популаран начин дописивања. Мотиви у новим издањима нису се везивали више само за варошицу Лазаревац већ и за околна сеоска места.

Једина позната разгледница из Првог светског рата настала је почетком новембра 1915. године, у првим данима окупације. Штампала ју је војна окупациона управа и на њој војници аустроугарске армије позирају испред зграда железничке станице у Лазаревацу. Ко зна, можда се међу њима налази и онај аустријски шанер који је на правди бога Воји Апотекару Ђорђевићу гласовио?

Д. Ђорђевић

Сећања на јамско рударење

За скоро 80 година јамске експлоатације у колубарском басену ископано је више од 19 милиона тона лигнита

Када чујемо рударски поздрав „Срећно“ често и не размишљамо о његовом правом, изворном значењу. Овај поздрав заправо је везан за корене рударства, за јамске рударе, које мајке, сестре, жене свакодневно испраћају на посао, у јаму. Живог у црну земљу. Рудар по навизи каже „Збогом“, а жена, мислећи на своју децу, као молитву изговара „Збогом пошћ“, што би значило нека те бог чува, и да се жив кући вратиш. У јами су многи остали заувек. Звук сирене, који је означавао да се десила несрећа, у колубарским јамама често се чуо.

– Било је већ уобичајено да се пре одласка у јаму очеви изгубе са мајкама и нама, децом... Никада се није могло знати када се могло десити оно најгоре, да неко од наших настрада, погине... И тада смо научили да поштујемо реч „Срећно“, јер смо у њој видели спасење за наше родитеље. Добро се сећам када су 1948. године у Јунковцу били затрпани рудари. Знам да је спасавање трајало читаву ноћ и да су житељи села дотрчали са бакљама да помогну – у листу „Колубара“ из 1985. године забележено је сећање Цвете Шћепановић из Јунковца.

Сви за једног, један за све

Из родне Брезовице код Ваљева, након губитка оца у рату, са 14 година дошао сам у јаму „Јунковац“ да бих изучавао занат за копача угља. Цео радни век провео сам у овом колективу који је за мене био и отац и мајка, и њему сам највише захвалан што сам много тога у животу постигао. По потреби посла радио сам и у јами „Космај“ у којој сам за постигнуте резултате добио више похвалница, а једном и новчану награду од 5.000 динара када сам 1. априла 1966. успео да изведем из јаме без повреда 120 људи када је у јами избио пожар. Након затварања јама на коповима сам радио као пословођа скоро 17 година. У јами је важило правило „сви за једног један за све“. Таквог другарства данас више нема – рекао је за лист „Колубара“ давне 1988. године, тада већ пензионер Душан Божић, висококвалификовани рударски радник који је као пословођа смене поставио рекорд ископавши са широког чела у „Јунковцу“ 250 вагона угља у једној смени. Пре њега рекорд је држао рудар Света Пантелић Чатрља са 240 вагона.

могао би јасно да схвати због чега је „Срећно“ најподеснија реч коју изговарају људи када иду, а не знају хоће ли се вратити. Јама је таква да никад ниси сигуран шта се у њој спрема, шта шишти, зуји, хучи, шта трепери. Само очи рудара се виде у том мраку. Док се налазе дубоко испод површине земље у том напетом муку, тами, тескоби, док ходају по угљеној прабини на коју им капље зној са чела, мисли су им усмерене на другу страну,

коју ће изаћи и они, на крају смене, уморни, прљави, знојави, али срећни, јер су успели. И без обзира на то што сваки пут, са сваким уласком у јаму рудари нису знали да ли ће из ње живи изаћи и поново загрлити своју децу, осећали су неку дозу поноса, дужности, обавезе, јер знали су да својим радом, својом жртвом, не прехрањују само своју породицу. Знали су да од производа њиховог рада, од њиховог радног учинка, зависе животи многих.

Јамско рударење у јами „Јунковац“ завршено је пре тачно пет деценија. На трагове некадашњег рударења повремено се можемо подсетити када кашика багера пробије ходник кроз који су некада пролазили људи, који се по изгледу и запрљаности коже нису много разликовали од других подземних становника земље. Данас просторије кроз које је протичало црно злато можемо видети само на сликама. Сведочења нас попут времплова враћају у прошлост, да покушамо бар да замислимо најтеже услове у којима рудар може да ради.

Остала је само неколицина живих сведока тог времена. Иако део сећања бледи, нема сумње да су јамски рудари оставили дубок траг у историји овог подручја, јер они су започели причу о рударењу, причу о угљу, која је од тада до данас остала прва асоцијација када се помене „Колубара“ и Лазаревац. Услови рада рудара данас су другачији, али рудари и даље ходају утабаним стазама јамских сабораца, излажући се ризику зарад општег добра.

А. Тошић

■ За 38 година рада у јами Јунковац произведено је око шест милиона тона угља

Тек када би се човек нашао на широком челу, у срцу јаме, на бојишту земље и човека,

на крај мрачног тунела, на светлост дана на коју излазе вагони ископаног угља, и на

Историјат јаме „Јунковац“

Јама „Јунковац“ отворена је 1936. године и сматра се најдугевечнијом и највећом у колубарском басену јер је у њој угљак ископан скоро четири деценије. Отворена је са циљем да угљем снабдева електрану у Вреоцима изграђену 1937. године. У јамама се угљак копао ручно, фрезером, тако што се засецао са леве и десне стране у дубини од 30 до 40 центиметара, а онда је одваљиван, комадан и извожен. Главна механизација били су крамп, лопата и јамски вагонети који су покретани људском снагом и уз коњску вучу угљак извозили из јаме. Од јаме до електричне централе, која је у то време била друга по величини у Србији, угљак је транспортован прво коњском запрегом, а након тога жичаром дугом око пет километара. Јаме „Колубара“ и „Велики Црљени“ затворене су 1965. године, јама „Космај“ 1968, а експлоатација угља у јами „Јунковац“ завршена је 1. јануара 1975, од када се потпуно прешло на површинску експлоатацију угља. За скоро 80 година јамске експлоатације, у колубарском басену ископано је више од 19 милиона тона лигнита.

/// Фото: Освајач часног крста Лука Јерemiћ

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
2017, бр. 1 (нов.) - Београд : Електропривреда Србије, 2017- (Аранђеловац : Три О). - 30 стр.
Месечно. - Је наставак: Колубара (Пазаревац) = ISSN 1451-2890
ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
COBISS.SR-ID 250299404

